

Boekbeschrijving

In het voorjaar is een boek over duurzaam bodembeheer uitgekomen. In diverse hoofdstukken wordt uitgelegd wat kenmerken zijn van goed functionerende bodems, wat deze opbrengen voor de burger, de boer en de maatschappij, en hoe dat gemeten

kan worden. Diverse bodempioniers krijgen het woord om de in hun ogen belangrijke zaken voor het voetlicht te brengen, waaronder André Smits (zie ook het interview elders in dit nummer) en medewerkers van de provincie Drenthe. Het boek bevat be-

schrijvingen van tien duurzame referentiebodems, combinaties van grondsoort en bodemgebruik, en unieke kaarten van de bodembiodiversiteit van Nederland, zoals regenwormen, potwormen, aaltjes, bacteriën, mijten en springstaarten.

Een gezonde bodem onder een duurzame samenleving

De Drentse aanpak en andere verhalen

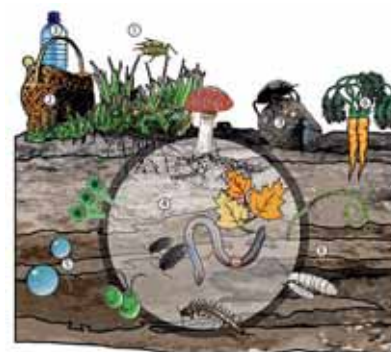

Het beheer van de bodem is steeds in beweging. Vóór het tijdperk van de kunstmest was het voor iedereen duidelijk dat je afhankelijk was van de conditie van de bodem om te overleven. De aandacht ging uit naar goede bemesting om die conditie in stand te houden en zo de voedselvoorziening veilig te stellen. De introductie van kunstmest en chemische gewasbescherming leidde er echter toe dat de bodem als substraat werd gezien en niet als een dynamisch systeem. De conditie van de bodem deed er niet meer toe. Meer en meer werd de bodem ook een plek waar je allerlei zaken weg kunt stoppen: de bodem als afvalputje van de maatschappij. Eind jaren zeventig van de vorige eeuw bleek dat de bodem niet alles slikt en kenterde het bodembeheer: de bodembescherming en bo-

demsanering kwamen op gang. De kennis over het functioneren van de bodem neemt sindsdien gestaag toe.

Bodems bevatten een onvoorstelbare hoeveelheid levende organismen met een enorme biodiversiteit. De wijze van bodembeheer heeft een grote invloed op het bodemleven en het functioneren van de bodem. Daarom is kennis over biologische aspecten, naast chemische en fysische, van cruciaal belang om bodems door middel van duurzaam bodembeheer beter te laten functioneren. Een goed functionerende bodem levert vele ecosystemendiensten, ofwel voordelen die wij hebben van de bodem. Die diensten zo goed mogelijk benutten en zo maximaal voordeel behalen voor de maatschappij als geheel, nu en in de toekomst, is dus de grote uitdaging.

Om dat te kunnen, beheert het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) samen met meerdere partners een meetnet om het functioneren van bodems integraal te meten. De meetresultaten laten zien hoe een duurzaam beheerde bodem voor een bepaald gebruik er uit ziet. Dit inzicht is vertaald in handzame referenties voor tien combinaties van bodemgebruik en grondsoort (duurzame ijkpunten). Bij de duurzame referentiekwaliteit is de bodem in staat om vele functies tegelijk te vervullen, zodat de belangen van de bodemgebruikers en van de maatschappij tegelijkertijd optimaal gediend worden. Met het inzicht dat bodembeheer er toe doet en met de instrumenten om te bepa-

len hoe goed een bodem functioneert, komt duurzaam bodembeheer binnen handbereik.

Zo introduceert Koen de Snoo, directeur Directie Duurzaamheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, in het voorwoord het onderwerp duurzaam bodembeheer. Hij daagt u uit om dit actief op te pakken. Het boek kan hierbij behulpzaam zijn, want het bevat beschrijvingen van de 'gezonde bodems' en maatregelen die in het bodembeheer genomen kunnen worden om die duurzame toestand te bereiken.

Het boek en de tien duurzame referenties zijn te downloaden en gratis te bestellen:
- download boek <http://www.rivm.nl/dsresource?objectId=rivmp:119183&type=org&disposition=inline>
- download tien losse kaarten <http://www.rivm.nl/dsresource?objectId=rivmp:119230&type=org&disposition=inline>
- bestellen: Liesbet.dirven@rivm.nl

Michiel Rutgers